

ŘÁD SVATÉHO HUBERTA

SE SÍDLEM NA KUKSU

S HUBERTEM DO ŠKOLY A MOŽNÁ JEŠTĚ DÁL

JAK SE ČESKÁ RYBA DOSTANE NA NÁŠ TALÍŘ?

AUTOR: ING. ZDENĚK NAVRÁTIL

WWW.RADSVATEHOHUBERTA.CZ

Název programu:

Autor:

Záměr programu:

Forma programu:

Cílová skupina:

Časová náročnost:

Místo pilotáže:

Nároky na prostory:

Jak se česká ryba dostane na náš talíř?

Ing. Zdeněk Navrátil

Seznámit žáky se svým příběhem jak jsem se stal rybářem a společně s nimi teoreticky, ale i prakticky při výlovu, hledat odpověď na otázku *Jak se česká ryba dostane na náš talíř?*

Vzdělávací program, exkurze - výlov

2. – 5. třída ZŠ (I. stupeň ZŠ)

2 hodiny vzdělávací program, 4 hodiny exkurze - výlov rybníka

Základní škola T. G. Masaryka Náchod, Bartoňova 1005

Běžná školní třída, popř. rybník v blízkém okolí

Materiály a pomůcky:

Ve třídě: rybářské potřeby např. pruty, ukázka krmiva, návnady, podběrák, rybářské oblečení, rybářský lístek apod.; obrázky českých ryb např. viz výukový plakát Ryby našich vod, obrázky jídel z ryb, pracovní list Výroky (počet kopií dle počtu skupin), náčrt rybníka a řeky na flipovém papíru, lepicí papírové lístečky (nebo lístečky a lepidla), lepicí guma či oboustranná páska k přilepení ryb, papíry na malování cesty, psací potřeby pro děti

Možné také: zákon o rybářství, prováděcí vyhláška – zajímavé části, rybářský řád

Při exkurzi: návštěva rybářského zařízení – rybníka, pomůcky rybníkářů

č. 1 Výroky o rybách (pracovní list), č. 2 Jak se česká ryba dostane na náš talíř? (pracovní list)

Přílohy:

Před programem:

Dohodnout ve škole termín pro besedu. Případně s místními rybáři a školou domluvit termín pro exkurzi.

PROGRAM

PŘIVÍTÁNÍ S DĚTI, ORGANIZACE DOPOLEDNE

LEKTOR

S dětmi se obvykle přivítám takto: „Dobrý den, přicházím k Vám diskutovat o jednom ze svých koníčků, o rybářství.“

Následuje vyprávění mého osobního příběhu
Jak jsem se stal rybářem.

POLOŽENÍ VSTUPNÍ OTÁZKY, VSTUP DO TÉMATU

Pokračuji: „Z rybářství bych s Vámi dnes chtěl prozkoumat otázku, Jak se „česká“ ryba dostane až k nám na talíř?“

METODICKÉ POZNÁMKY

V úvodu doporučujeme se představit – nejlépe stát se dětem něčím blízkým. Dobrý způsob může být právě osobní příběh.

Přemýšlení nad otázkou lektor podpořil ukázkou fotografií viz obrázky pod aktivitou a nechal o ní děti nahlas přemýšlet. Děti si takto ujasňují své vstupní představy k tématu, aby lektor mohl dobře reagovat na aktuální představy dětí.

Zde je třeba ponechat prostor pro odpovědi dětí. Odpovědi nehodnotíme, pouze vyslechneme, pokud je to možné, zaznamáme na tabuli. Výhodou záznamu je, že je možné se na konci programu k němu vrátit.

CO JIŽ DĚTI O RYBÁCH VÍ? – PRÁCE VE DVOJICÍCH

1) „Utvořte dvojice. Napište prosím na připravené lístky názvy ryb, které znáte. Na jeden lístek, jednu rybu. Ponechejte si lístky zatím u sebe.“

2) „Na tabuli jsem připravil rybník (nádrž) – stojatou vodu a potok (řeku) – tekoucí vodu.

Za dvojici vždy vyberte 1 rybu (lístek) a nalepte ji tam, kde si myslíte, že ryba žije. Ve stojaté či tekoucí vodě?“

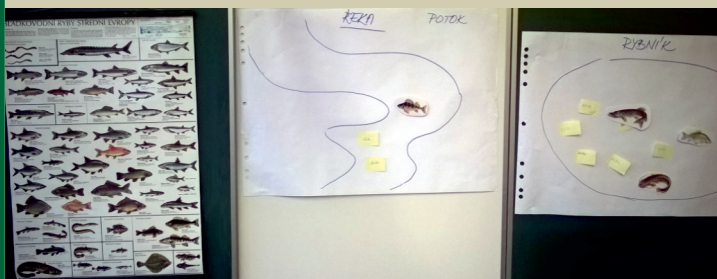
3) Každá dvojice dostane jeden obrázek ryby a navrhuje, ke kterému lístku v rybníce či potoce ho přiřadí.

Proč lektor zjišťuje na začátku programu, co již děti o připraveném tématu vědí? Kromě užítku pro děti, kde mají prostor si vybavit, co všechno již o tématu vědí a mohou si tak lépe během programu a po programu uvědomit, co všechno nového se dozvěděly, může lektor během besedy na zjištěné vědomosti dále navazovat, vzájemně je propojovat a lépe upravit náročnost programu.

Pro tento typ aktivit je vhodné nechat děti pracovat ve dvojicích. Snižuje to riziko prožití neúspěchu, nepůsobí to jako zkoušení. Děti mohou ve dvojici nahlas o tématu uvažovat a zvyšuje se osobní angažovanost v tématu.

DISKUZE NAD VZNIKLYMI PLAKÁTY STOJATÉ A TEKOUČÍ VODY

Děti se po nalepení ptám: „Kam jste rybu nalepily a proč? Je možné nalepit rybu i do druhé vody a proč si to myslíte?“ („Může žít pstruh v rybníce? Za jakých okolností?“ apod.)

Přidávám informace podle toho, co děti nalepily – např. se ptám: „Na jaké části toku potoka žijí pstruzi a proč?“

Témata a pojmy, o kterých s dětmi mluvíme, je užitečné vizualizovat a nakládat s nimi tak, aby s nimi děti mohly manipulovat a třídit je. Zvyšuje to jejich schopnost si představené informace lépe zapamatovat.

Lektor může využívat výukové plakáty, které jsou zpravidla k dispozici ve škole. Ty pak mohou zůstat vyvěšené ve třídě (společně s výstupy, které vznikly během programu) a připomínat dětem, co nového se během programu naučily či mohou ještě dále pokračovat ve vlastním učení a bádání.

PRÁCE S VÝROKY – PRÁCE VE SKUPINÁCH

Práci ve skupinách uvádím například takto: „Nyní nás čeká společné pátrání po tom: *Co všechno ryba zažije, než se dostane k nám na talíř? Kde se ryby berou?*“

„Utvořte tříčlenné, maximálně čtyřčlenné skupiny.“
Následně pracujeme s připravenými výroky v pracovním listu: „Připravil jsem pro vás věty. Projděte je společně ve skupině, poradte se a napište k jednotlivým výroky ano či ne, případně nevíme, a to podle toho, zda si myslíte, že je věta pravdivá či není.“
Skupiny v průběhu práce na výrociích obcházejím a sleduji, o čem diskutují.

Jakmile jsou děti ve skupinkách hotovy, společně procházíme výroky a diskutujeme o nich.

Kdo jste napsali ano/ne? Proč? Co vás k tomu vedlo?
Výroky pak vysvětlují, komentují, případně doplňují další informace, aby děti měly představu o tom, jak vypadá cesta ryby na talíř.

PŘÍKLADY DALŠÍCH OTÁZEK

Dále dětem mohu položit například tyto otázky: „Jak ryby žijí?“

Kde se berou?

Kdo všechno a jak se o ně stará?

Jak a z jakých důvodů se chytají?...”

V příloze si prohlédněte pracovní list s výroky.

Výroky je možné také rozstříhat na jednotlivé lístky. Děti nemusí psát ano, ne, nevíme, ale třídit je na tři hromádky. Výhodou tohoto způsobu je, že můžeme na začátku třídění dát každému dítěti ve skupině do ruky přibližně stejný počet výroků, za jejichž rozřídění odpovídá. Je větší pravděpodobnost, že se takto zapojí větší část dětí.

Sádky jsou zásobníky na ryby.

N X

Ryby se líhnou z vajíček.

A ✓

Když se ryba vylíhne, nazývá se jikra.

N ✓

Plůdkový rybník slouží k lovení ryb.

N ✓

Ryby se dožívají krátkého věku.

A X

Ryby se dožívají až 50 let.

N X

U ryb existuje kanibalismus.

N X

Ryby žijí jen v hejnech.

N ✓

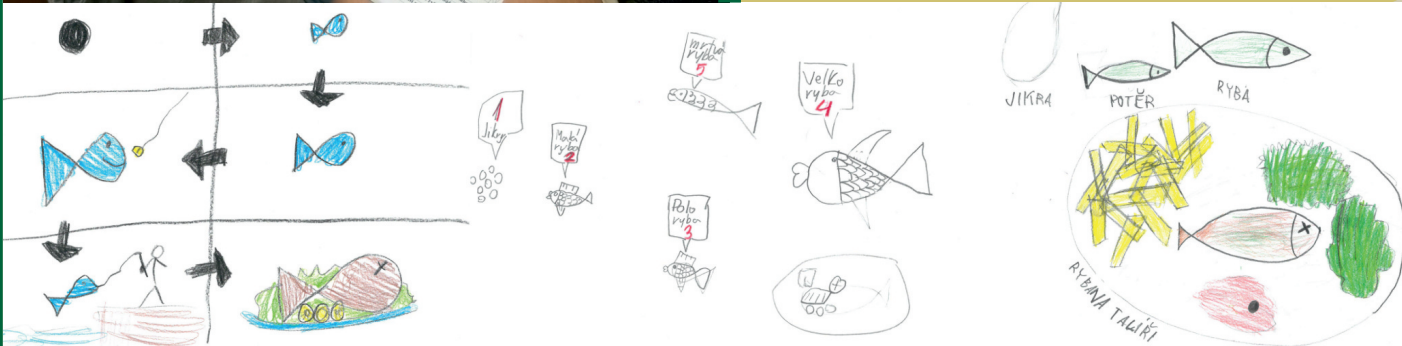
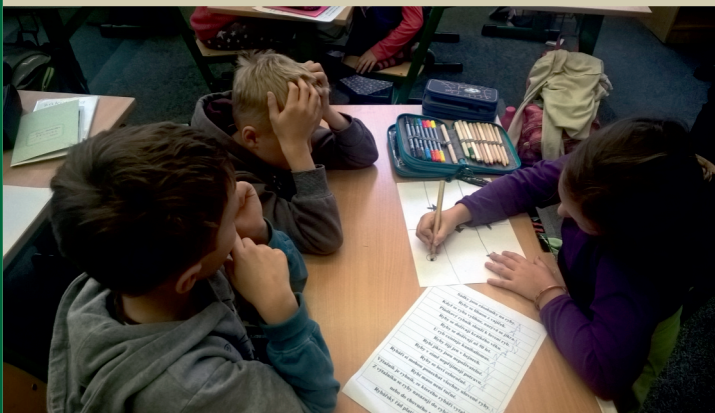

Ptát se můžeme různě. V některých programech se stává, že lektor pokládá spíše „zkoušecí“ (uzavřené) otázky typu: Kolik má štika zubů? Kdy se může začít lovit pstruh? Patří kapr do lososovitých ryb? apod. V těchto situacích se vyplácí pokládat otázky otevřené, tedy ty, na které neexistuje jen jedna (obvykle jednoslovná) správná odpověď. Uzavřené otázky považuje obvykle dotazovaný za ohrožující. Nejde při hledání odpovědi o to, jaký je význam a smysl otázky, ale spíše o to, kdo odpoví dříve a správně. Otevřené otázky vedou děti k přemýšlení o souvislostech, vytváří jim příležitost diskutovat s ostatními apod.

ZÁVĚR VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Program uzavírám touto aktivitou: „Ve skupině, ve které jste pracovali s výroky, vyberte jednu z možných cest, jak ryba doputuje na talíř a namalujte ji.“ Zároveň dětem říkám: „Kdo budete mít domalováno, můžete si přijít prohlédnout rybářskou výbavu.“

Instrukci lze rozšířit: „Ve skupině namalujte cestu ryby na talíř a jednotlivé obrázky okomentujte informacemi, které jste dnes získali. (Můžete to zpracovat formou komiksu.)“

Tuto část je možné zařadit ještě před závěrečnou částí programu. Např. děti mohou dostat pracovní list s obrázky donesených rybářských potřeb a výbavy. Zatímco lektor představuje výbavu, děti si zapisují do pracovního listu informace, které považují za užitečné.

VYHODNOCENÍ PROGRAMU

„Nyní nás čeká poslední aktivita: Papír čarou rozdělíte na dvě poloviny. Na jednu napíšete, co jste se v dnešním programu dozvěděli nového. Na druhou polovinu pak to, co se vám líbilo.“

Rozšířená instrukce: Na jednu napište...nové informace z dnešního programu, které byste nechtěli zapomenout a považujete je za užitečné a na druhou stranu napište, co se vám líbilo, a chtěli byste to vyprávět někomu z rodiny.

JAK SE
MENUJOU
A JAK
VI PADAJ

VŠE
KOM KRET NĚ
LEPENÍ RIB
OTÁZKI

NECO NOVĚHO
VŠECHNO
NÁVNADI SMRĚŤ

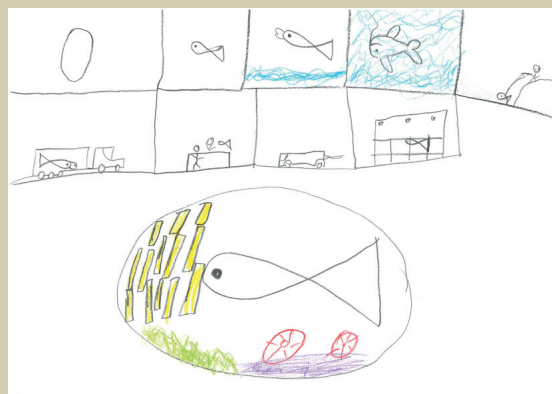
CO SE NĀM LÍBĚLO
VŠECHNO

O tuto závěrečnou aktivitu je možné požádat i paní učitelku a to v případě, že se předchozí program časově protáhl nebo jsou již děti unavené a je velký předpoklad, že odpoví jen formálně.

NÁVAZNOST PROGRAMU

Po programu ve třídě může následovat exkurze na výlov rybníka, jako v našem případě, kde děti měly příležitost část cesty ryby na talíř vidět na vlastní oči.

VÝROKY O RYBÁCH

Sádky jsou zásobníky na ryby.

Ryby se líhnou z vajíček.

Když se ryba vylíhne, nazývá se jikra.

Plůdkový rybník slouží k lovení ryb.

Ryby se dožívají krátkého věku.

Ryby se dožívají až 50 let.

U ryb existuje kanibalismus.

Ryby žijí jen v hejnech.

Rybí jikry se nedají jíst.

Ryby v zimě nepřijímají potravu.

Ryby se loví celoročně.

Rybáři si mohou ponechat všechny ulovené ryby.

Rybí maso není tučné.

Výtažník je rybník, ze kterého rybáři vytahují ryby.

Z výtažníku se ryby nasazují do rybářského revíru
nebo do chovného rybníku.

Rybářský řád platí pouze pro rybáře.

PIKTOGRAMY

"další varianta" = tzn. když konkrétní část programu by šlo udělat i jinak (možná interaktivněji, nebo ještě s jiným záměrem a cílem...)

"upřesnění - hřebíček na hlavičku" = tzn. cílem poznámky je konkrétní část programu upřesnit, podrobněji rozepsat, přesněji zacílit

"rozšiřující varianta" = tzn. když by bylo možné této části programu věnovat větší prostor nebo jít v tématu více do hloubky

"všimněte si" = tzn. teoretický komentář, který upozorňuje na nějakou pedagogickou zákonitost, fígl, který stojí za povšimnutí, nebo jen souvislost, která se může v podobných situacích hodit

"koukněte do přílohy" = tzn. do odkazu na přílohu potřebnou k realizaci programu

Tvorba vzdělávacího programu byla součástí projektu S Hubertem do školy a možná i dál, který realizoval Řád svatého Huberta za finanční podpory Ministerstva zemědělství. Metodickou část programu (školení a vytvoření metodik včetně pilotáží) podporovali lektori a mentori JOB spolek pro inovace - Sekce vzdělávání ve školství. Cílem projektu bylo vytvořit a pilotně ověřit programy pro práci s dětmi předškolního a mladšího školního věku, které budou dětem přibližovat témata udržitelného hospodářství, smysl hospodaření a užítky, které hospodaření lidem přináší.

JAK CELÝ PROJEKT PROBÍHAL?

1. část - setkání 8. – 9. 6. 2016

Vstupní inspirace...nápadník...hledání možností, jak na to...plánování programů pro děti/školy

V této části měl každý možnost se seznámit s tím, co pro děti připravují ostatní, představit své zkušenosti, získat databázi konkrétních postupů, aktivit, které jim pomůžou: čerpat ze zkušeností dětí, aktivně do programu děti zapojit, naplánovat program. Cílem této části bylo získat podporu pro vytvoření svého programu, který bude reálně využit v praxi.

2. část - průběžně mezi setkáními

Individuální písemné vytváření/upravování vlastních programů...možnost využití konzultací s lektory...příprava materiálů, pomůcek, prostředí...

V této části každý (případně dvojice či skupina) vytvářel program pro děti/školy tak, aby bylo možné jej v praxi ověřit. V této písemné přípravě byly např. náměty na konkrétní aktivity s dětmi, pracovní listy, pomůcky apod. Na to všechno nebyli autoři sami. Každý tvůrce programu měl „svého“ konzultanta, kterému program zasílal, on se s ním seznámil a v rámci konzultací (mail, skype, telefon, osobní setkání) společně dotvořili, vyjasnili si otázky apod.

3. část - setkání 21. – 22. 9. 2016

Sdílení...inspirace...nápadů ostatních...povzbuzení do realizace...vyhodnocování zrealizovaného programu...

V této části měl každý příležitost se inspirovat připravenými programy ostatních kolegů, načerpat nápady pro dokončení svého programu. Společně jsme hledali možnosti, jak konkrétně získávat školy/učitele pro spolupráci a jak vyhodnocovat zrealizovaný program z pohledu dítěte, učitele, školy, hospodáře.

4. část - průběžně

Dokončení programu...závěrečné konzultace...oslovení škol/učitelů...příprava na vlastní realizaci

5. část - do konce listopadu 2016

Vlastní realizace programu...vyhodnocení...odměna

V této části kurzu pilotně autoři ověřili svůj připravený program, sepsali jednoduchou závěrečnou zprávu a zaslali pro zpracování lektorům a mentorům JOB spolek pro inovace - Sekce vzdělávání ve školství.

VÝROKY O RYBÁCH

Sádky jsou zásobníky na ryby. ....

Ryby se líhnou z vajíček. ....

Když se ryba vylíhne, nazývá se jikra. ....

Plůdkový rybník slouží k lovení ryb. ....

Ryby se dožívají krátkého věku. ....

Ryby se dožívají až 50 let. ....

U ryb existuje kanibalismus. ....

Ryby žijí jen v hejnech. ....

Rybí jikry se nedají jíst. ....

Ryby v zimě nepřijímají potravu. ....

Ryby se loví celoročně. ....

Rybáři si mohou ponechat všechny
ulovené ryby. ....

Rybí maso není tučné. ....

Výtažník je rybník, ze kterého rybáři
vytahují ryby. ....

Z výtažníku se ryby nasazují
do rybářského revíru nebo do chovného
rybníku. ....

Rybářský řád platí pouze pro rybáře. ....

Ve skupině nakreslete a popište jak se česká ryba dostane na náš talíř: